

Finansministeriet

Hänv: **Finansministeriets begäran om utlåtande VM093:00/2013, 10.12.2014**

Ärende: **Utkast till regeringsproposition gällande lagstiftning om metropolförvaltningen**

Svenska Finlands folkting har tagit del av ministeriets tjänstemannaförslag gällande utkastet till regeringsproposition.

Enligt regeringens riktlinjer (28.8.2014) ska metropolförvaltningen handha uppgifter gällande markanvändning, boende och trafik. Metropolområdet omfattar Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Sibbo, Kervo, Tusby, Träskända, Kyrkslätt, Vichtis, Nurmijärvi, Mäntsälä, Hyvinge och Borgnäs (14 kommuner). Lojo och Borgå kan ansluta sig till förvaltningsområdet enligt eget beslut. Metropolförvaltningen är en obligatorisk samkommun med direktvalt fullmäktige, och vid fullmäktigevalet beaktas regional och partipolitisk representativitet. Metropolförvaltningen inleder sin verksamhet år 2017 i samband med kommunalvalet.

Folktinget gav ett utlåtande gällande halvtidsrapporten om metropolförvaltningen 3.7.2014 och konstaterar att utlåtandet har relevans också för den fortsatta beredningen. Med hänvisning till detta lyfter Folktinget i det följande fram vissa ställningstaganden.

Utkastet till regeringsproposition

I propositionsutkastet konstateras att metropolförvaltningen är en tvåspråkig myndighet, eftersom metropolområdet omfattar både enspråkiga och tvåspråkiga kommuner. I modellen med 14 kommuner är sex av kommunerna tvåspråkiga (Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt, Sibbo och Vanda). Det totala invånarantalet i de 14 kommunerna är 1,4 miljoner och de svenskspråkiga invånarnas antal är ca 80.000, vilket innebär att andelen svenskspråkiga invånare är 6 procent. I modellen med 16 kommuner ökar antalet tvåspråkiga kommuner till åtta, om både Lojo och Borgå ingår i området.

Metropolförvaltningens språkliga förpliktelser och invånarnas språkliga rättigheter behandlas i propositionsutkastet. Det konstateras att kommuninvånarnas språkliga rättigheter tryggas på lagnivå, eftersom metropolförvaltningen är en tvåspråkig myndighet med flera tvåspråkiga kommuner inom området. Med hänvisning till antalet svenskspråkiga invånare bedömer man att metropolförvaltningen har goda förutsättningar att säkerställa invånarnas språkliga

rättigheter också i praktiken. Det konstateras att invånarnas möjligheter att få service på sitt eget språk inte heller försämrats av den administrativa omorganisering som leder till att uppgifter överförs från kommunerna till en samkommun. Om omständigheterna så kräver måste metropolförvaltningen emellertid genom särskilda åtgärder eller på annat sätt försäkra sig om att de språkliga rättigheterna tryggas.

Utöver detta beaktas också vissa språkliga konsekvenser gällande planeringen av kollektivtrafiken: på ett större område kan vardagen för den svenskspråkiga befolkningen underlättas, om avståndet till svenskspråkiga skolor och daghem samt övrig service på svenska beaktas i planeringen.

Folktingets ställningstagande

Folktinget hänvisar till att 17 § i grundlagen inte endast förutsätter att nationalspråken finska och svenska är formellt likställda, utan också att den faktiska jämlikheten mellan den finsk- och svenskspråkiga befolkningen tryggas, bland annat när samhällelig service organiseras.

Folktinget understryker därför det viktiga i att metropolförvaltningens verksamhet organiseras så att samkommunen kan bemöta invånarna på finska och svenska inom alla verksamhetsområden. Samkommunen har med stöd av den kommande kommunallagen bland annat en uttrycklig skyldighet att kommunicera med invånarna i enlighet med språklagen. Utöver detta förutsätter exempelvis markanvändnings- och bygglagen att alla ska ha möjlighet att delta i beredningen av ärenden och att det ges öppen information om de ärenden som behandlas.

Folktinget framhåller att det är väsentligt att lagen om metropolförvaltningen innehåller bestämmelser om språkliga rättigheter och skyldigheter för att den språkliga kommunikationen ska fungera i praktiken. Enligt halvtidsrapporten om metropolförvaltningen är det befogat att fastställa metropolförvaltningens tvåspråkighet i lagen om metropolförvaltningen och ange att de skyldigheter som tvåspråkiga myndigheter har enligt språklagen även gäller metropolförvaltningen.

Folktinget konstaterar att utkastet till lag om metropolförvaltningen trots detta saknar språkbestämmelser, vilket är anmärkningsvärt.

Folktinget riktade för egen del en skrivelse om betydelsen av språkbestämmelser i lagstiftningen till justitiekanslern i statsrådet 14.11.2014. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis utfärdas de bestämmelser som är väsentliga för tillgodoseendet av grundläggande fri- och rättigheter genom lag. Professor Kaarlo Tuori har konstaterat att det här också gäller grundläggande språkliga rättigheter, och tryggandet av dessa får således inte vara beroende av kommunens interna beslut (Tuoris utlåtande till Folktinget 13.2.2013).

Betydelsen av språkbestämmelser i lagstiftningen diskuteras också i förarbetena till språklagen (RP 92/2002 rd). Enligt regeringens proposition finns det behov av

språkbestämmelser i de lagar som reglerar olika förvaltningsområden, för att tjänstemän och andra anställda lättare ska finna de bestämmelser som uttryckligen gäller dem.

Folktinget hänvisar till detta och ber ministeriet beakta grundlagsutskottets riktlinjer genom att införa språkbestämmelser i utkastet till lag om metropolförvaltningen.

23 § Grundavtal och metropolavtal

Grundavtalet för samkommuner utgör basen för metropolförvaltningens verksamhet. Folktinget framhåller därför att samkommunens språk och sådana bestämmelser som behövs för att säkerställa den finsk- och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter bör ingå också i grundavtalet.

I regeringens proposition med förslag till ny kommunallag (RP 268/2014 rd) ingår förslaget om grundavtal för samkommuner i 56 §, som följaktligen ska tillämpas på metropolförvaltningen. Folktinget har i ett utlåtande 21.1.2015 uppmärksammat riksdagens förvaltningsutskott på behovet av bestämmelser om språk i grundavtalet.

Exempel på dessa är följande:

- att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter tillgodoses enligt lika grunder i samkommunens förvaltning och verksamhet samt i informationen till allmänheten
- att förvaltningen organiseras så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningen har likvärdiga möjligheter att delta i och påverka beredningen av ärenden på sitt eget språk
- att ledamöterna har rätt att använda finska eller svenska i samkommunens organ med stöd av språklagen
- att språket i de representativa organens möteshandlingar fastställs med stöd av språklagen
- att den lagstiftning och de särskilda beslut om behörighetsvillkor angående språk som gäller tjänsteinnehavare och annan personal anges.

Folktinget hänvisar till detta och ber ministeriet komplettera 23 § i lagutkastet med följande tillägg:

- **att det grundavtal som kommunerna antar ska innehålla bestämmelser om den finsk- och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter och metropolförvaltningens språkliga skyldigheter.**

14 -15 § Möjligheter att delta och påverka för metropolområdets invånare

I propositionsutkastet ingår ett eget kapitel gällande möjligheterna att delta och påverka för metropolområdets invånare (kap. 3). Enligt detta har invånarna rätt att väcka initiativ i frågor som gäller metropolförvaltningens verksamhet (14 §) och att delta i en rådgivande folkomröstning (15 §).

Enligt propositionsutkastet kan en överföring av uppgifter från kommunal till samkommunal nivå begränsa invånarnas möjligheter att påverka på lokal nivå och leda till att beslutsfattandet flyttas längre från invånarna. Å andra sidan kan förslaget stärka invånarnas påverkningsmöjligheter inom vissa områden.

Enligt grundlagen har den enskilde rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling, och det allmänna har skyldighet att främja denna rättighet. Vidare ska envars rätt att använda sitt eget språk, finska eller svenska, hos myndigheter tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose den finsk- och svenskspråkiga befolkningens kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Av de föreslagna paragraferna framgår inte de språkliga rättigheternas betydelse när det gäller enskilda kommuninvånares möjligheter till medinflytande i den samkommunala verksamheten. Eftersom de finsk- och svenskspråkiga invånarnas påverkningsmöjligheter har ett nära samband med den kommunala indelningen, så är det också befogat att konstatera att områdesindelningen inte får försvåra språkgruppernas möjligheter till inflytande, exempelvis möjligheten att påverka beslut som rör dem själva och deras livsmiljö.

Folktinget framhåller vidare att den svenskspråkiga befolkningens andel är liten inom det planerade metropolområdet, och att det även är befogat att ifrågasätta i vilken utsträckning de mindre tvåspråkiga kommunernas ledamöter kan få sin röst hörd inom den planerade metropolförvaltningen.

Folktinget ber därför ministeriet komplettera den föreslagna lagtexten i kapitel 3 med följande tillägg:

- **att kommuninvånarna och övriga som använder metropolförvaltningens tjänster har likvärdig rätt att delta i och påverka samkommunens verksamhet på sitt eget språk, finska eller svenska.**
- **att metropolfullmäktige ska försäkra sig om att det finns faktiska möjligheter att delta i och påverka verksamheten på finska och svenska.**

3 § Metropolförvaltningens medlemskommuner och metropolområdet

Enligt 3 § är metropolförvaltningens medlemskommuner de 14 kommuner som ingår i beredningen, medan Lojo och Borgå kan ansluta sig till metropolområdet senare med stöd av 26 §.

Folktinget ifrågasätter ministeriets avsikt att endast två kommuner, utöver de 14 kommuner som ingår i lagutkastet, har möjlighet att ansluta sig till metropolområdet enligt eget val. Folktinget anser att bland annat principen om språkligt enhetliga områden, som kan härledas från 122 § 1 mom. i grundlagen, talar för att antalet kommuner inom metropolområdet inte bör begränsas på det sätt som avses. Också andra kommuner som geografiskt gränsar till området bör följaktligen kunna antas som medlemskommuner längre fram.

Folktinget framhåller slutligen det viktiga i att metropolområdet inte utgör ett hinder för övriga kommunala samsarbetsstrukturer inom och utöver metropolområdet.

Helsingfors den 4 februari 2015

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
ordförande

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden